א חלום מיט א מאראל

פון מארק טוויין.

איך האב געהאט א מאדנעם חלום. מיר האט זיך געדוכט, אז איך זיץ ערגעץ נעבען א הויז ארום אזייגער צוועלף־איינס ביינאכט. איך בין געווען שטארק פער־טראכט. דאס וועטער איז געווען מחיה־דיג. שטיל ארום און ארום. קיין מענשליכע בעשעפעניש האט זיך ניט געזעהן און ניט געהערט. ווייל עס־וויי פלעגט זיך הערען דאס בילען פון א הונד ערגעץ גאנץ ווייט און דער קוים הערבארער ענטפערט פון אן אנדער הונד טאך ווייטער. מיט אמאהל האב איך דערהערט עפעס א גערויש, אזוי ווי ביינער קלאפען זיך איינע אן די אנדערע. און באלד האב איך דערזעהן פאר זיך א הויכען סקעלעט, פון וועלכען פערפייל־טע שטיקער תכריכים האבען אראפגעהאנגען. ער האט געטראגען אויף זיין פלייצע א צווערימטע טרונע און עפעס א פע קעל אונטער'ן ארם. הינטער איהם קומט נאך איינער וועלכער האט געטראגען צוויי דריטעל פון א טונע אויפ'ן פלייצע און עטליכע ברעטלאך אונטער'ן ארם. דערנאך אן אנדערער וועלכער האט גע־טראגען א שטיינערנע מצבה אויפ'ן רוקען און געפיהרט הינטער זיך אויף א שטריקעל א צופוילטע טרונע. דער דאזי־גער פארשיין האט מיך גוט אנגעקוקט און געזאגט:

— ווילט איהר זיך מטריח זיין העלפען מיר אראבנעהמען די משא פון מיין רו קען?

איך האב אראבגענומען די מצבה פון זיין רוקען און איך האב דערווייל איבער געלייענט: דשאן בעקסטער, מאי 1893' דער ברמנן האט זיך געזעצט נעבען מיר און האט אבגעווישט דעם שטערען מיט דאס איבערגעבליבענע שטיקעל ארבעל.

— שלעכט, זעהר שלעכט. — האט ער געזאגט מיט א טיעפען זיפץ.

— וואס איז שלעכט?

— אלץ, אלץ, הולאי וואלט איך בעסער קיינמאהל ניט געשטארבען.

— וואס רעדט איהר? פאר וואס איז גענגליך?

— נאט, זעהט מיינע צופוילטע תכריכים. דא מצבה, די טרונע צופליקט, צובראכען צושטאכען. א מענש זעהט ווי זיין גאנצער פערמעגען ווערט ריאי־גירט און איהר פרעגט נאך: "פארוואס?"

— און איך האב געדענקט האב איך איהם געענטפערט — אז א מענש אין אייער לאגע קימערט זיך ניט וועגען אזעל־כע זאכען.

— מיך קימערט עס אבער יא! מיין שטאלץ איז אנגעגריפען; מיין בעקוועמ־ליכקייט איז געשעדיגט. איך וועל אייך דערצעהלען מיין געשיכטע, וועט איהר מיך בעסער פערשטעהן.

— דערצעהלט.

— איך האלט זיך אויף דארט אויף יע נעם בית עולם, א פאר בלאק פון דאנען— נעהמט זיין אזוי גוט, דאס שטריקעל און כינדט מיר צו דעם ריפ, איך פיהל, אז ער האלט ביים אראבפאלען; — שטעלט זיך פאר, א מענש פיהלט, ווי ער פערליערט אלע ווילץ א שטיק פון זיך, — איך האלט זיך דארטען אויף פאר די לעצטע דרייסיג יאהר. אין אנפאנג בין איך געווען גאנץ צופרידערען: א סוף אן עק, איין מאהל פאר אלע מאהל אבגעשניטען מיט אלע דאגות, זארג, צרות, צער צווייפעל מורא; איך האב זיך פשוט פעקוויקט, הערצנדיג ווי מען שיט אויף מיר לאפעטע נאך לא פעטע. קיין גרעסערע פערגעניגען זאג איך אייך, קענט איהר זיך נאר ניט פארשטע־לען איך ואס אייך געוויגשען הייגט אבענד נאך פיהלען דעם טעם דערפון.

— "יעס סער", מיט דרייסיג יאהר צוריק האב איך זיך דארטען אויפגעגעלענט א גליקליכער. דאמאלס איז דאס נאך געווען "מאונטרי" אין דעם לופטיגען, שטעקע דיגען וועלדער. דער ווינד האט זיך געש פיעלט מיט די בלעטער, די וועוויארקעס האבען גטאנצט אויף אונזערע קבדים, און די פויגלאך האבען אנגעפיהלט די איינזאמע שטילקייט מיט זיסע טרעלען עס איז דאמאלס ווערט געווען צעהן יאהר לעבען, צו זיין געשטארבען, די נאכבאר שאפט איז געווען א גאנץ פיינע, מיינע שכנים זיינען פון די שעהנסטע פאמי־ליעס. אונזערע קברים זיינען געווען אין דער בעסטער ארדנונג, דער פארקאן אב־ער כעסטער ארדנונג, דער פארקאן אב־ געקאלכט, די גראז ארומגעשארען. דאס איז אבער אלץ א מאהל געווען.

איך וואלגער זיך יעצט אין א פערנאכ לעסיגטער גרוב און ווערים האבען אין מיר געמאכט זייער קווארטיר, איך און מיי נע שכנים, וואס ליגען נעבען מיר. האבען אויפגעבויט די שטארט און איהר רייך גע מאכט, און אונזערע אייניקלאך האבען אונז אפילו אין זייער לינקע פיאטע אויך ניט. די מצבות אונזערע שטעהען אויס־געקרימט דער פארקאן צודרעהט אין צו בראכען: הינד און קעץ לויפען ארום אי בער אונזערע קעפ. וואלט כאטש דער בוי־עולם געווען — אויסען שטארט, אין וואלד! די שטארט האט זיך אבער צו שפרייט מיט איהר "ריעל עסטייט" אי־האט זיך ארויפגערוקט אזש אויף אינזע רע דירות; און מיר סענען זיך אפילו ניט בעהאלטען צווישען דיא בוימער. מיר ווערט א געלאף א שפרינגערי, איהר קענט טרעפען א פופצעהן זיך בעהאלטענדיג אי טער איין קוים. מיר האלטען זיך איינע אן די אנדערע און דער זייד פייפט דורך אונזערע ריפען. איהר קענט אונז א מאהל טרעפען אין א בעגיגען וועג מיר הענ גען אינזערע תכריכים אויפ'ן פארקאן אויסטריקענען. וואס ווייסט איהר וואס ביי אינז טהוט זיך אב! לאנג צוריק האט מען מיר פון פארקען אראבגע'גנב'ט מיי נע נאך גאר גוטע תכריכים. איך האב א חשד אויף א געוויסען עסהארץ מיט'ן נא מען סמיטה. וואהרט ווען איך האב איהם געזעהן פאר'ן רעגען האט ער אין גאנ צען געטראגען א בענדעל אויפ'ן האלז, דאס איבריגע אבגעפוילט; און דער נאך אז איך האב איהם געטראפען שטעדטל לכבוד א נייעם בית עולם — איז דאס גע ווען אן עמת'ער "ספארט". און מען האט זיך טאקע באלד אבגעטראגען ווי ער האט דערזעהן דא ניט לאנג האט מען ביי אן אלטער פרוי צוגע־גנב'עט די טרונע זי פלעגט די טרונע אבהיטען ווי דעם לעבען און פלעגט זי מיטנעהמען, וואו זי איז גע גאנגען; זי האט שטארק מורא געהאט זי זאל ניט קריגען נאך אמאל רומאטיזם פון וואס זי איז געשטארבען. אפשר קענט איהר זי, אגא מאטילדא פאטקינס הייסט זי. זי האט נאך צוויי אויבערשטע צייה־אן אביסעל האאר נעבען לינקען אויער — אפשר קענט איהר זיי..

— זאל גאט אויסהיטען..... איך מיין, איך האב ניט די עהרע צו קענען אייער פרייגדען — יא איהר זאגט, אז מען האט אייך בעגאנב'עט ס'איז אבער קענטיג נאך די שטיקלאך אז די תכריכים אייערע זיינען א מאהל געווען פון בעסטען סארט — ווי אזוי זשע?...

מיין פריינד'ס "פנים", האט זיך שטארק אויסגעקרימט. די ביינער האבען זיך נעריהרט פון זייערע ערטער. איך האב זיך אוועקגערוקט פון איהם. ער האט אבער מיך באלד בערוהיגט אז דאסא אי־געווען אזא ביטערער שטייכעל, וואס האט געמיינט צו בעווייזען אז ער איז ניט קיין יאלה. מען האט צוגע־גנב'עט זיי נע האט ער געוואוסט וואס ער האט צו טהאי.

— יא, מיין פריינד, אלץ וואס איך דער צעהל אייך איז אמת, פאקטען לויטער פאקטען. עס איז ניטא ביי אונז קיין איינ ציגע טרונע. איך דער דא ניט פון דיא קבצנים וואס קומען דא מיט טרונעס פון פראסטע ברעטלאך. איך רייד פון די וואס מען ברענגט צו אונז אין זילבער בעפוטעט טדונעס אונטער שווארצען טהייערען זייד מיט "קערידושעס" און טהייערע פערד. איך מיין אזעלכע, ווי די ווילסאנס, די גארדאנס דיעזע זיינען אויך אין גאנצען רואינירט, זיי זיינען א מאהל גיזיגען די פיינסטע כעלי בתים אונזערע, וואס זאר א פנים האבען זיי היינט?! איינער פון די ווילסאנס וואס ניט לאנג צוריק אויס געביטען מיט א "בארטענדער" זיין מיי ערע מצבת אויף עפעס א שטיקעל ברע־טעל צו לעגען צו קאפען. דיעזער פאקט דערצעהלט מעהר ווי גאנצע פאליצע ביי כער, וואהרט איהר הארפט וויסען אז מיט אז מיט קיין זאך אין א בר־מצוה ניט אז. שטאלץ, ווי מיט זיין מצבה, מיט דער צייט הויבט ער אליין אן גלויבען, אז אלץ וואס איז אויפגעשריעבען אויף זיין מצבה איז אמת. ביי נאכט קענט איהר טדעפען פיעלע פון אונזערע זיצעגריג אויפ'ן פאר קאן און לעזענדיג מיט גרויס נחת די אויפשריפטען אויף זייערע מצבות. וואהרט ווער קומט דא אן! יע דאס זיינען די ווייל סאנס. העללאו היגינס! אדיע, אלטער פריינד! דאס איז דער אלטער מערעדיס היגינס, א פדעהליכער יונג, א ברען! ווען ער לאכט קלינגט עס אזוי, ווי מען רייבט צוויי שטיינער איינע די אנדערע. העללא, דושאנס! דאס איז קאלאמבוס דושאנס! זיינע תכריכים האבען אבגע קאסט ביז אריבער פיער הונדערט דאלאר — די גאנצע נאחדערבאבע צוזאמען מיט די מצבה. קנאפע זיעבען און צוואנציג הונדערטער. פון צעהנטליגע מיילען ארום זיינען טויטע געקומען אנקוקען זיין אויס שטייער. דער מאן וואס איז געלעגען נע בען מיר, גערענקט עס נאך. אזוי ווי היינט וואלט עס געווען זעהט איהר דארט יענעם מיט'ן כרעטעל אין האנד, איין פוס ביז'ן קניע אבגעפוילט און נאקעט, ווי די מאמע האט איהם געהאט? דאס איז בארטאן ווילקאקס, זיין גארדערבאבע האט זיך גערעכענט די צווייטע נאך דושאנג, ער אנטליופט, אויף מיר אלע אנטליופען. מיר זעהען, אז דער סוף אוג זערע וועט זיין א זעהר ניט פרעהליכער. זיי "פיסקס" אלע ווייל זייערע נאסען און וואס כיי אונז טהוט זיך, ווילען זיי נאר ניט וויסען, אט די דאזיגע טרונע מיי נע איז אמאהל געווען א כרליאנטענע שטיקעל "פארניטשור", האט זיך אסור געראפט שעהמען צו שטעהן אין רייב־סטען פאלאץ, איז טויג זי פאר מיר ניט, וואהרט איך קען איהר ניט פיסקען.

צוויי שעה האט זיך געצויגען די פרא צעסיאן, יעדער מיט זיין צופוילטען בי סעל אייגענטהום מיט זיך... ביי יעדען בית עולם האבען זיך אבגעשטעלט און נאכגעפרעגט, ווי זי לעבעדיגע בעהאנד לען די טויטע.

א האן האט ערגעץ זיך אויסגעקרעהט, און די צופוילטע קאמפאניע איז פער שואונדען, ניט איבערלאזענדיג הינטער זיך א פאדעס אדער א ביינדעל. איך האב זיך אויפגעכאפט, מיין קאפ איז ארויסגע האנגען פון בעט, און אזא צושטאנד זעהט מען חלומות מיט מאראל אין זיי, אבער אהן פאעזיע.

אויב איהר ווילט שפארען געלד אין דער יעצטיגער מלחמה צייט?

שיקט אייערע אלטע סליידער

— צו —

ל. וזהייט אז סאנס

270 קווין סטריט וועסט

די בעסטע אידישע קליידערס, פארבערס, פרעסערס און ריפיירערס און מיר וועלען מאכען אייערע קליידער ווי נייע.

טעלעפאנירט עדעלייד 2015

מיר רענטען פולל דרעסס סוטס, פרינץ אלבערטס און סילק העטס פיר חתונות און בעללער.

די אמעריקאן דיזיינינג סקוהל

פון 247 מיקאהל סטריט

האט געמופט

אין 251 סוויז סטריט

אנרויסען בעקוועמען פלאץ און ווינשט אלעמען בעקאנט צו מאכען דאס א ספע־שעל בילינען פרייז פאר די מאנאטען יולי און אויגוסט.

נוצט אויס די געלעגענהייט און קומט זיך לעהרנען דעזיינינג, נאטינג, גריידינג אין סקעטשינג.

די אמעריקאן דיזיינינג סקוהל 251 סוויז וועסט

אפסטערס פון „אדישען זשורנאל"

דיימאנדס

$1 $2 $3

וועכענטליך

איהר האט יעצט די געלעגענהייט צו האבען דעם פיינסטען דיימאנד אדער אן ערע דזשולערי דורך דאס קרעדיט סיס־טעם פון דזשייקאב בראדערס דיימאנדס ווי עס איז בעוואוסט ווערט אלע מאל טייע־רער און עס איז אן אייביגייט.

מיר געטרויען יעדען ערליכען מענשען זא דאס איהר האט די געלעגענהייט צו קויפען ביי אונז דיימאנדס מיט דיא לייכטעסטע אבצאהלונגען.

ספעשיעל דיסקוינט 10 פראצענט פאר קעש.

דזשייקאב בראדערס 15 יאנג סט, ארקייד.

איינענע און בענאשטע

מזל'דיג.

אין איירישע פרוי: איך זעה איהר האט א פערדישע פארקאווע אויפ'ן טהיר. גלויבט איהר אז דאס איז מזל דיג?

צווייטע איירישע פרוי: שור דאס איז מזל'דיג. דיעזע פארקאווע איז פון דעם פערד וואס האט געמאכט מיין מאן א לאך אין קאפ. ער איז געשטארבען און איך האב פאר איהם גענומען טויזענד דאלאר אינשורענס.

צופריעדען.

ער: וואס וואלסטו געטהן, סע־רעה, אויב איך וואלט אבגעלאזען דעם שידוך?

זי: איך וואלט דיך דאן ערשט צעהן מאל מעהר ליעב געקראגען.

זיין פריידיד.

איינער: דו זעהסט עפעס היינט אויס זעהר פרעהליך, דאס פרעהסטו זיך אלץ פון דעם וואס ביי דיר איז געבוי־רען א קינד?

צווייטער: ניין, מיין שוויעגער איז געשטארבען.

האבען אויסגעגראבען דעם פלאץ פון פרעה מלך מצרים

ענדיליך איז די וויסענשאפטס מענער געלונגען אויסצוגראבען דעם פאלאץ וואו עס האט געוואהנט פרעה דער מלך פון מצרים וועלכער האט געהערשט איבער די אידען און האט זיי פערביטערט זייער לע בען מיט זיין עבודת פרך.

מען האט זאגאר אין דעם פאלאץ ענט דעקט נאך דעם צימער וואו עס האט זיך געפונען פרעה'ס טראהן. דאס איז דער זעלבער צימער וואו דעם קעניגס מכשפים האבען זיך שטענדיג געפונען און אין דיע זען צימער פלעגט אויך פרעה אויפגעהמען משה מיט אהרן'ען ווען זיי פלעגען צו איהם קומען בעטען פאר דער בעפרייאונג פון זייער פאלק.

אין דעם קליינלענדער "פליין פייעלער" איז אבגעדרוקט א זעהר אינטערעסאנטער ארטיקעל וועגען דיעזער נייעסטער ענטדע קונג וואס איז געמאכט געוואָרען אין ענים טען דורך אן עקספעדיציע וועלכע איז ארויסגעשיקט געוואָרען פון דער פענסי־ווייניא יוניווערסיטי אונטער דער לייטונג פון פראפעסאר קלארענס ס. פישער.

ווען זייער ערשטע טעלעגראמע איז אנגעקומען נאך אמעריקא אין דעם מא נאט מאי האבען זיי געלאזט וויסען וועגען זייער ענטדעקונג און האבען געמעלדעט אז זיי זיינען שטארק בעשעפטיגט מיט אב ראמען די חורבות וואס האבען זיך פאר טויזענדער יאהרען צוזאמענגעליבען ארום דעם פאלאץ וואס געפינט זיך אין מעמפיס, די געוועזענע קרוין שטאדט פון עגיפטען.

אין זייער צווייטער ידיעה וועלכע איז אחער אנגעקומען אין מאנאט דזשון, האבען זיי שוין געמאלדען דאס זיי האלטען אויסריינינגען א טהייל פון די אינווע־ניגסטע צימערען. די צימערען אויף וועל כע זיי האבען זיך צוערשט אנגעטראפען האבען זיי איינפאך איבעראשט מיט די וואונדערבארע מאהלעריי און פראכטפאלע דעקאראציאנען וואס זיי האבען דארטען געפונען..

ווי עס איז פון דער געשיכטע בע־וואוסט זיינען אלע קענינגע פון מצרים גע־וועזען זעהר מרוסיע ליעבהאבער פון קונסט, און בעזאנדערס שטארק האט זיך אויסגע צייכענט אין דיעזער איינגעגעשאפט פרעה דער צווייטער, דער קעניג וואס האט גע־הערשט איבער די אידען. די יעצטיגע וואונדערבארע ענטדעקונגען בעשטעטיגען די בעהויפטונגען פון דער געשיכטע.

לויט ווי די עקספעדיציע ערקלערהט האט ארום דיעזען אויסגעגראבענעם פא לאץ געמוזט אמאהל האבען אויסגעבראָ־כען א גרויסער פייער, פון וועלכען פיעלע אויסערליכע נעביידעס ארום דעם פאלאץ זיינען פערניכטט געוואָרען און דאמיט ערקלערהרען זיי די גרויסע בערג פון חורבות וואס זיי האבען דארטען געפונען. לויט די צאהל פון די גריכישע וואזעס, וואס מען האט דארטען געפונען דענקט מען אז דער פייער האט געמוזט זיין ארום 7 הונדערט יאהר בעפאר דעם געבורט פון קריסטוס, דאס איז א חשבון פון איבער טויזענד יאהר. עס איז שווער צו בע־שטימען צו דער ענטדעקטער פאלאץ איז פון פרעה דעם צווייטען אליין געבויט גע־וואָרען, אבער זיכער איז אז ער האט דאר טען געוואהנט און איז געווען דער לעצטער וואס האט פערנומען דיעזע אלע צימערען אריינרעכענענדיג דעם צימער וואו עס גע פינט זיך דער קעניגליכער טראהן, און דיע זע בעהויפטונג האט א וויכטיגע בעדייד טונג צוליעב דעם ווייל וועהרענד עס זיינען פיעלע אויסגראבונגען אין עגיפטען גע־מאכט געוואָרען און פיעלע היסטאָרישע טעמפעלס זיינען ענטדעקט געוואָרען, האט מען אבער נאך ביז איצט ניט געפונען קיין איינציגען סמן וואס זאל עטוואס דערצעה לען פאר דער וועלט וועגען די קעניגליכע הייזער פון מצרים.

דיעזע ענטדעקונג איז ארום די ערש טע און וויכטיגסטע, ווייל זי איז גע מאכט געוואָרען אין מעמפיס די וויכ־טיגסטע שטארט פון עגיפטען אין וועל כער עס האבען געוואָהנט אלע איהרע גרויסע קעניגע ביז פרעה דעם צווייטען.

דר. פישער האט אויסגעפונען אז דיע זער פאלאץ האט געהאלטען ארום 180 פוס די לענג און א הונדערט פוס דיא ברייט. עס האבען זיך דארטען געפונען 20 צימערען, וועלכע זיינען אלע געווען פון איין מאס. דער טראהן צימער איז פיעל פעהר פייער, פון וועלכען פיעלע אויסערליכע נעביידעס ארום דעם פאלאץ זיינען פערניכטט געוואָרען און דאמיט ערקלערהרען זיי די גרויסע בערג פון חורבות וואס זיי האבען דארטען געפונען.

לויט די צאהל פון די גריכישע וואזעס, וואס מען האט דארטען געפונען דענקט מען אז דער פייער האט געמוזט זיין ארום 7 הונדערט יאהר בעפאר דעם געבורט פון קריסטוס, דאס איז א חשבון פון איבער טויזענד יאהר. עס איז שווער צו בע־שטימען צו דער ענטדעקטער פאלאץ איז פון פרעה דעם צווייטען אליין געבויט גע־וואָרען, אבער זיכער איז אז ער האט דאר טען געוואָהנט און איז געווען דער לעצטער וואס האט פערנומען דיעזע אלע צימערען אריינרעכענענדיג דעם צימער וואו עס גע פינט זיך דער קעניגליכער טראהן, און דיע זע בעהויפטונג האט א וויכטיגע בעדייד טונג צוליעב דעם ווייל וועהרענד עס זיינען פיעלע אויסגראבונגען אין עגיפטען גע־מאכט געוואָרען און פיעלע היסטאָרישע טעמפעלס זיינען ענטדעקט געוואָרען, האט מען אבער נאך ביז איצט ניט געפונען קיין איינציגען סמן וואס זאל עטוואס דערצעה לען פאר דער וועלט וועגען די קעניגליכע הייזער פון מצרים.

דער צימער וואו עס געפינט זיך דיע זע אנטיקען פון אור אלטערטהום איז אזוי יעשמאקפאל אויסגעשטאטעט ווי אין באל וא מאמאם מאלאלם מאלאלם ,נאנא וא ווידער צייגט א פרעה האט געפונען גרויס אינטערעסע אין זאמלען פיעל אלטוואר־ג, א זאך וואס מען האט ביז יעצט ניט גע וואוסט וועגען די קעניגע פון עגיפטען.

אין אלגעמיין האפט די עקספעדיציע דורך דיעזער וויכטיגער ענטדעקונג. און מיט דער הילף פון די פיעלע אויפשריפ־טען וואס זיי האבען דארטען געפונען צו בעקאנען די וועלט מיט א נייער שטיק מענשליכער געשיכטע. זיי זיינען אויך זי כער אז דיעזע אויסגראבונגען וועלען ארויסברענגען פיעל זעהר אינטערעסאנטע פאקטען וועגען דעם לעבען פון די אידען אין מצרים ווי אויך וועגען דער עפאכע פון זייער בעפרייאונג.

קרבנות אין קאנאדע

איהר קענט שיקען געלד און בריעפע נאך אייראפא אין אלע שטעדטס און שפערטלאך צו אייערע פאמיליען דורך די

Williamsburg Steamship Agency, 249 Grand St. Brooklyn, N. Y.

ווייל די געלד און בריעפע וואס איהר שיקט אין געעזעליך נאראנטירט, און עס ווירד אויך א איינגעהענדיגער רעסיט פאר די געלד אין א לעטער פון איינרע פאמיליע געבראכט. שרייבט פאר אן אפליקיישאן.

צו דעם טאראנטאר אידישען פובליקום!

איין גוטען טשאנזש אום צו בייטען הא־מילטאנער פראפעטי פאר טאראנטאר פראפעטי

איין 8 רום הויז 140-20 אין בארתלעט עוועניו איין גרייסען בארגין פאר 1500 איין גוטען פלאץ פאר איין רעג שאפ

פערלאנגט הייזער און סטארס צו פאררענטען. איך האב גוטע טענערס ווענדעט זיך היינט דן טאון צו

וו. וואלף

מעניג טשעמבער בילדינג רום 204
טעלעפאן אדעלייד 3138
קווין און טעראפי סטריט
52 ארטהור סטריט ברענטט אפיס.

שאד אלס א אידישע נאציאנאלע שפיעל

יעדעס פאלק האט זיך זיין בעליעבטעס שפיעל, וועלכעס ווערט בעטראכט אלס א טהייל פון זיין נאציאנאלען לעבען, זא האבען פערשיעדענע פעלקער זייערע אט לעטישע, ספארטסמענישע און געזעלי־שאפטליכע שפיעלען, אין וועלכע עס דרי קען זיך אויס זייערע פערשונדענע חא ראקטערע: אידען, אלס א זעלבסטשטענ דיגעס פאלק. האבען אמאהל אויך געהאט זייערע שפיעלען און וועלכע עס האט זיך אבגעשפיגעלט זייערע פרייה לעבען פון ערד ארבייטער נאהענט צו דער נאטור.

דער איד פון היינט פון שטענדיג אן געווען אן עס נבון, וואס האט זיך ליעב צו פערטיעפען אין א געשמאקען פלעל. א דרש, אזעלכעס וואס זאל שארפען זיין מוח: ער האט שטאדק הנאה פון א קוג ציגען ענטפער אויף א פערדרייטע מאטע מאטישע פראגע און עס פארשאפט איהם גרויס פערגעניגען ווען איהם אליין גע־ליינגט דעם ענטפער צו געפינען, פאר דעם אידעגע מאכדן איז ס'ייסטליכע אדבונג דאס זעלבע וואס גימנאסטיק אדער קערפער ליכע איבונג איז פאר די אומות העולם, ווייל זיין עקזיסטענץ היינגט מעהר אב פון זיינע גוטע פעהיגקייטען אדער פון זיין פיזישער קראפט.

זינד דער איד איז געווארען א יושב אהלים, אן איינוואוינער פון שטעדט און שטעדליך. האט ער נעמוזט זיין לייד־יגע צייט פערבריינגען אין אזעלכע שפיעלען וועלכע פאסען זיך אם בעסטען צו די אומ שטענדען און וועלכע ער לעבט אין אין וועלכע עס פאדערט זיך מעהר גייסטלי־כע ווי פיזישע קראפט.

דאס אלטע בעקאנטע שפיעל "ציגען־וואלף" האט געדינט אלס צייט פערטרייב פאר אונזערע אמאליגע בחורים. דאמ־קעס אדער ווי עס הייסט אין אמעריקא "טשעקערס" פלעגט זיין כמעט א מנהג צו שפיעלען חנוכה אין אידישע הייזער, וועלכע עס שפיעלען אויך אין אלע אר־קארטען ווערט געשפיעלט אויבעראל ווא עס געפינען זיך נאך אידען. אבער פון די אויסגערעכענטע שפיעלען זיינען קיין איינס ניט ווערטה צו בעטראכטן צו ווערע אלס אידישע נאציאנאלע שפיעלען, ציע נענוואלף איז צוליוי א קונדערשע שפיעל, דאמקעס איז צו אבערפלעכליך פאר'ן אידישען קאפ, און קארטען איז געווערהנ־ליך גאר קיין שכל'הגיג שפיעל.

קארטען איז בלויז א שפיעל פון גליק און ספעקולאציאן. די אורזאכע פארוואס אידען שפיעלען אזוי פיעל קאר טען איז ווייל קארטען איז א „ביזנעס" שפיעל אבער דארט שפיעלט ניט די ראלע די "ניים" גופא ווי דאס געלד וואס ווערט געוואונען אדער פערשפיעלט. אין חכמה ואין תבונה כנגד שלעכטע קארטען ואנט דאס בעקאנטע גלייכווערטעל, — א איד גלייכט אבער אזא שפיעל וואס זאל יא פאדערען חכמה. און וועלכער זאל זיך קענען פערטיעפען און אריינסייגען זיינע שאדפזיניגע איינפעללע. און דאס איז דאס שאף ישפיעל, וועלכעס איז שוין אין הונדערטע יאהרען בעקאנט אלס דאס העכסטע ענטוויקעלטע שפיעל פאר דעם גייסטליכען צייטפערטריב: און עס איז דארטן קיין וואונדער וואס שאף. מיט זיי נע אונענדליכע קאמבינאציאנען, שפיצי גע איינפעללע, קונציגע פראבלעמען, איז געווארען דאס בעליעבטעסטע שפיעל צווי שען אידען!

נאך אין די פינסטערע צייטען ווען אי דען זיינען געווען פערשפארט א זייערע אבגעזונדערטע געטהאס האבען זיי פער בראכט זייערע פרייע שטונדען ביים שאך ברייט: געווהנליך זיינען עס געווען די בעלי תורה, וועלכע האבען דאן געקענט פערשטעהן די קונסט, עס איז בעוואוסט אז דער גרויסער גאון אבן עזרא איז גע ווען א פייגער שאך שפיעלער. ער האט אי בעדגעלאזען א העברעאישע ווערק אין גראמען וועלכעס בעשרייבט דעם גאנצען גאנג פון א שאך פארשער, עס זיינען דא פיעלע לעגענדען וועגען אידישע שפיעלער אין דייטשלאנד און פוילען וואס זיינען מקורבים אין די הויפען פון גראפען און יעדעס פאלק האט זיך זיין בעליעבטעס שפיעל, וועלכעס ווערט בעטראכט אלס א טהייל פון זיין נאציאנאלען לעבען, זא האבען פערשיעדענע פעלקער זייערע אט לעטישע, ספארטסמענישע און געזעלי־שאפטליכע שפיעלען, אין וועלכע עס דרי קען זיך אויס זייערע פערשונדענע חא ראקטערע: אידען, אלס א זעלבסטשטענ דיגעס פאלק. האבען אמאהל אויך געהאט זייערע שפיעלען און וועלכע עס האט זיך אבגעשפיגעלט זייערע פרייה לעבען פון ערד ארבייטער נאהענט צו דער נאטור.

דער איד פון היינט פון שטענדיג אן געווען אן עס נבון, וואס האט זיך ליעב צו פערטיעפען אין א געשמאקען פלעל. א דרש, אזעלכעס וואס זאל שארפען זיין מוח: ער האט שטאדק הנאה פון א קוג ציגען ענטפער אויף א פערדרייטע מאטע מאטישע פראגע און עס פארשאפט איהם גרויס פערגעניגען ווען איהם אליין גע־ליינגט דעם ענטפער צו געפינען, פאר דעם אידעגע מאכדן איז ס'ייסטליכע אדבונג דאס זעלבע וואס גימנאסטיק אדער קערפער ליכע איבונג איז פאר די אומות העולם, ווייל זיין עקזיסטענץ היינגט מעהר אב פון זיינע גוטע פעהיגקייטען אדער פון זיין פיזישער קראפט.

זינד דער איד איז געווארען א יושב אהלים, אן איינוואוינער פון שטעדט און שטעדליך. האט ער נעמוזט זיין לייד־יגע צייט פערבריינגען אין דער הייליגער שפראך, איז דער בעסטער כע־וויין ווי ווייט שאך איז געווען פאבלער צווישען אידען פון לאנג. אט פון דעם ביכעל האבען פיעלע געשעפטס זייע רע ידיעת אין דער שאך קונסט, אין פיע לע יעצטיגע בעדייטמטע שאך שפיעלער האבען וואהרשיינליך געלערענט די ערש טע רעגעלן פון דערזעלבער קוועלע, ווייל עס איז זיינען געווען ישיבה בחורים. אין יעצטיגער צייט ווערט שאך געשפ־יעלט פון אלע קלאסען אידען אין אלע ל דער פון דער וועלט. און די גרעסטע גאונים אין דיעזער קונסט זיינען מיינ טענס אידען. אין דיטשלאנד, דייטשלאנד, אויך אין אמעריקא וועז איהר לעזט ניט נען בעריהמטע שאך שפיעלער בעפערקט. איהר דאס רוב אידישע נעמען, אין מען קען דאס ניט פערדעכטען פאר א בליק דען צופאל, וואס די אויסגעצייכענטע שפיעלער זייענן גראדע אידען. ניין! דאס איז א נאטירליכע נאטווערנדיגקייט! אידען האבען געמוזט זיך אויסצייכענען אויף דעם געביעט ווייל דאס שאך שפיעל איז אם בעסטען צוגעפאסט צו דעם אי דענס פעהיגקייטען און צו זיין ארט לע בען. דאס איז א רעזולטאט פון א היסטא רישע ענטוויקלונג וואס פאנגט זיך אן מיט צוויי טויזענד יאהר צוריק און דער גרייכט ביז היינטיגער צייט. דאס שאך שפיעל איז דאס איינציגע שפיעל וואס קען היסטן אידישע־נאציאנאל, און מיר מע גען געוויס שטאלץ זיין, אין דעם בעוואוס טזיין אז אפילו אונזערע לייד־יגע מע דען פערברייגגען מיר אין אזא שפיעל וואס איז געוואדען דערהויכען צו דער שטופע פון א וויסענשאפט.

כשר וואו אט פעקטארי

איהר בעקומט ביי אונז אימער די נעשמאקסטע, פרישסטע און בעסטע מאסעדלעך. וואורשט, פאר לאמא, פאסטראמא, צונגען אז אלע סמוק פליישען און פיש.

מערלאנגט איבעראל

טערדימאן'ס כשר מאסעדזש מיט'ן רויטען לייבעל.

266 פארלאמענט סטריט

מעלעפאן מיין 909

ערדערס דעליווערט איבעראל.

און אפענער בריעף צו אלע אידען פון טא־ראנטא

„פריינד" האבען מיר נעראטהען איך זאל אויפהערען צאהלען מיינע איב־שורענס צו דער מערטשענטס קעזשועלטי אקמפאניע, דורך א נס האב איך זיי ניט געפאלגט און — איך האב קיין חרטה. צוויי מאל האב איך פון דער קאמפאניע געקראגען וואס מיר האט געקומט.

איך בין איבערצייגט דאס ניט די קאמפאניע איז ניט ראיעל נאר דאס די זאנענאנטע „פריינד" הינקען אונטער אויף ווישר.

אידען, מאכט זיך ניט לעכערליך. אינשורט זיך און זייט געזונדערט געגען אן אונגליק.

אויס דאנקבארטקייט צו דער קא. און צום אגענט, ל. וזהייט, בין איך בערייט יעדען צו בעווייזען די ריכטיג־קייט.

מיט אכטונג,

נייטהען פאלק, 167 יזראן סט.

בארגען נאר צוליעב זייער ווערטע פעהיגקייט אין שאך שפיעל, דאס ביכעל אין לשון הקודש וואס הייסט "שחוק השאך" פון זאסניצער, וועלכעס איז געדרוקט געוואָרען מיט יאהרען צוריק אין דער צייט וועז זעהר ווייניג ספרים חצונים זיינען ערשינען אין דער הייליגער שפראך, איז דער בעסטער כע־וויין ווי ווייט שאך איז געווען פאבלער צווישען אידען שוין פון לאנג. אט פון דעם ביכעל האבען פיעלע געשעפטס זייע רע ידיעת אין דער שאך קונסט, אין פיע לע יעצטיגע בעדייטמטע שאך שפיעלער האבען וואהרשיינליך געלערענט די ערש טע רעגעלן פון דערזעלבער קוועלע, ווייל עס איז זיינען געווען ישיבה בחורים. אין יעצטיגער צייט ווערט שאך געשפ־יעלט פון אלע קלאסען אידען אין אלע ל דער פון דער וועלט. און די גרעסטע גאונים אין דיעזער קונסט זיינען מיינ טענס אידען. אין דיטשלאנד, דייטשלאנד, אויך אין אמעריקא וועז איהר לעזט ניט נען בעריהמטע שאך שפיעלער בעפערקט. איהר דאס רוב אידישע נעמען, אין מען קען דאס ניט פערדעכטען פאר א בליק דען צופאל, וואס די אויסגעצייכענטע שפיעלער זייענן גראדע אידען. ניין! דאס איז א נאטירליכע נאטווערנדיגקייט! אידען האבען געמוזט זיך אויסצייכענען אויף דעם געביעט ווייל דאס שאך שפיעל איז אם בעסטען צוגעפאסט צו דעם אי דענס פעהיגקייטען און צו זיין ארט לע בען. דאס איז א רעזולטאט פון א היסטא רישע ענטוויקלונג וואס פאנגט זיך אן מיט צוויי טויזענד יאהר צוריק און דער גרייכט ביז היינטיגער צייט. דאס שאך שפיעל איז דאס איינציגע שפיעל וואס קען היסטן אידישע־נאציאנאל, און מיר מע גען געוויס שטאלץ זיין, אין דעם בעוואוס טזיין אז אפילו אונזערע לייד־יגע מע דען פערברייגגען מיר אין אזא שפיעל וואס איז געוואדען דערהויכען צו דער שטופע פון א וויסענשאפט.

כשר וואו אט פעקטארי

איהר בעקומט ביי אונז אימער די נעשמאקסטע, פרישסטע און בעסטע מאסעדלעך. וואורשט, פאר לאמא, פאסטראמא, צונגען אז אלע סמוק פליישען און פיש.

מערלאנגט איבעראל

טערדימאן'ס כשר מא